

Съдбата на разделения от родината човек в творчеството

Публикувано от mOn на 11.03.2010

Съдбата на разделения от родината човек в творчеството на Яворов

Безспорно Пейо Яворов притежава впечатляваща поетическа дарба. Яворовата лирика съдържа оригинално изградени образи, белязани с трагичната философия на поета за света. Яворов внася в българката поезия предимно темата за трагизма.

Темата за величието на героичния подвиг в името на свободата на отечеството безспорно сближава Яворов с кумира му Ботев. Яворов има ясното съзнание за значимостта на величието на подвига-саможертва. Поетът изгражда представата за различните лица на героичния подвиг и едно от тях е страданието. Стихотворението “Заточеници” със заглавието и художествените си внушения се свързва с темата за патриотичния подвиг. Оригинална е идеята на Яворов да представи заточениците-патриоти не по време на битката, а след нея. Творбата представлява монолог-обръщение на героите към отечеството, тя е изповед на болката и любовта към родината, и това мотивира сълзите “накипели” на заточениците. Същностната характеристика на заточениците е пряка – “рушители на жет вековен”, “служители на дълг синовен” – те са борци за премахването на чуждото “подтисничество”, верни докрай на патриотичния си дълг. Идеалът за щастие на заточениците е в достойната смърт в борбата за свобода:

да видим бой – съдба завидна!

край твой свят олтар.

Първата представа за образа на заточениците е изградена чрез описанието на залеза и морето. Тук образът на родината е въведен чрез глагола “чезнете” (“родни брегове”). Очевиден е контрастът между спокойствието на природата и тревогата в думите на заточениците. Монологът на заточениците има подчертано елегичен характер. Яворов постига художественото внушение за неизбежната раздяла с родината с помощта на детайла от природната картина – “мъгли” в съчетание с наречието “далеко” и глагола “чезнете”. Образът на родината в творбата е географски конкретизиран – Варда, Дунав и

Марица, Балкана, Странджа и Пирин. Изразите “родни брегове” , “свидни нам предели” , “изгубен рай”, “родина свидна” се явяват синоними; сравнението с рай характеризира любовта към отечеството. Яворов утвърждава идеята, че страданието на заточениците е проява на сила. Успоредна с промените в природата се задълбочава и страданието на лирическите герои. Драматизмът в преживяванията на героите достига до трагизъм в последната, четвърта, строфа. Чрез повторението на степенуваното наречие “ Все по-далеч и по-далеч” се създава усещането за неотменимостта на жестоката участ.

Проблемът за разделението от родината Яворов осмисля в общочовешки аспект. Трансформацията на драматизма в трагизъм Яворов разкрива с стихотворението си “Арменци”. Още заглавието на творбата свързва образите и идейните внушения с една конкретна национална същност. “Арменци” безспорно е съизмерима и по силна на художествения драматизъм, и по единството на националното и човешкото като идейни внушения с Ботевата елегия “В механата”. Яворов изгражда образа на един народ: мъченик, у когото националната драма се трансформира в енергия за борба в името на независимостта и справедливостта. В този смисъл образите на героите са представени двупланово – като страдалци и като борци. След като със заглавието поетът насочва вниманието към трагедията на арменския народ, по-нататък той не използва определението “арменци”, а обобщителните определения “дружина” и “изгнаници”. Яворов набляга на жестокостта на тиранина, прокудил арменците от родината им. Не е уточнено мястото, където се установява този народ, но е внушена бездомността му – “далеч от родина- в край чужди”. Страдали от подтисничеството, героите са силни и горди, за тях не съществува алтернативата да се примирят с потъпкването на националното и на човешкото си достойнство. От съчетанието на двата мотива “ те пият” и “те пеят” израства човешката драма – остро изобличение на жестоката действителност. Четвъртата строфа мотивира последния стих на първа строфа : “ и пеят, тъй както през сълзи се пей”. Тази строфа е изградена в/у основата на анафората “че” и очевидна в тази строфа е градацията на напрежението. Образът на зимната буря в “Арменци” свидетелства за закономерността, неизбежността и всеобхватността на бунта. Двата мотива “ те пият” и “те пеят” отново се срещат в шестата, последна строфа. Яворов отново насочва вниманието към страданието и безизходицата на арменците, внушава, че бунтовния ентусиазъм е заглъхнал, че съдбата ще продължава да е немилостива към тоя “народ мъченик”.

Продължител на Ботевата линия в поезията, Яворов разработва голямата тема за националния трагизъм.

Дори в несправедливата участ на нацията, Яворов намира основания за своя оптимизъм. Възприятието за националното битие при Яворов е в пълно единство с поетическата дарба.

